

Sak nr. 8 [16:16:19]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om klimatilpasning i Norge (Innst. 497 S (2012-2013), jf. Meld. St. 33 (2012-2013))

Presidenten: Etter ønske frå energi- og miljøkomiteen vil presidenten forslå at taletida blir avgrensa til 40 minutt og fordelt med inntil 5 minutt til kvart parti og inntil 5 minutt til medlem av regjeringa.

Vidare vil presidenten forslå at det blir gitt høve til replikkordskifte på inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlem av regjeringa innanfor den fordelte taletida.

Vidare blir det foreslått at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Nikolai Astrup (H) [16:17:13] (ordfører for saken): I fjor, omtrent på denne tiden, diskuterte vi i denne salen norsk klimapolitikk – dvs. hva vi i Norge skulle gjøre for å redusere våre klimagassutslipp og bidra til at den globale veksten i klimagassutslipp kan stanses og reduseres til et bærekraftig nivå.

Vi vet imidlertid at klimaendringene allerede er i gang, og at de vil bli mer merkbare i årene fremover, uansett om vi både her i landet og i verden som helhet klarer å bli enige om tiltak for å redusere utslippene av klimagasser.

Hvor store konsekvenser klimagassene vil få for natur og samfunn vil være et resultat at hvor mye klimaet endrer seg. Det er også avhengig av samfunnets evne, muligheter og vilje til å ta hensyn til at klimaet vil endre seg fremover og aktivt tilpasse seg disse endringene.

Det er en kjensgjerning at Norge ligger utsatt til med en langstrakt kyst og store høyfjellsområder som strekker seg inn i Arktis. Vær og klima påvirker nærmest alle deler av samfunnet og er en viktig del av hverdagen for de fleste. Det norske folk har derfor alltid vært vant til å ta hensyn til været og har gjennom århundrene tilpasset seg et skiftende klima.

Likevel vil mer ekstremvær, med stormer og hyppigere regnflom, i fremtiden kunne sette samfunnet på store prøver. Dette har vi sett flere eksempler på i flere landsdeler de siste årene – senest på Østlandet nå i vår.

Et moderne samfunn er sårbart overfor naturødeleggelser. Svært mye av infrastrukturen, maskiner, apparater og andre hjelpemidler i vårt samfunn er avhengig av elektrisk kraft. Kraftforsyningssystemet må være dimensjonert for å tåle ekstremvær. Større brudd i kraftforsyningen vil ha store økonomiske konsekvenser og utgjør en trussel mot liv og helse. Orkanen Dagmar, for halvannet år siden, viste hvor sårbare våre lokalsamfunn er når strømmen blir borte i lengre perioder.

Samfunnsendringer vil påvirke vår sårbarhet for klimaendringer. En økende andel av den norske befolkningen bor i byområder, og det er forventet at byene vil fortsette å vokse. De største byene i Norge ligger ved kysten eller inntil vassdragene. Større og mer intense nedbørsmengder stiller større krav til overvannshåndtering i byene.

Byutvikling i havneområder gir også utfordringer på grunn av havnivåstigning. Byene har også mye infrastruktur, med sine mange bygninger, veier, havner og ledningsnett. Denne infrastrukturen vil være sårbar om klimaendringene innebærer mer intens nedbør og økt sannsynlighet for lokale regnflommer.

Det er derfor behov for å styrke både det forebyggende arbeidet og kriseberedskapen. Det er også et behov for å definere det overordnede statlige ansvaret. Når det gjelder elveflommer, slik vi opplevde det på Østlandet denne våren, er ansvaret for beredskapen klart definert hos NVE. Men det er også behov for å definere ansvaret når det gjelder overvann og havnivåstigning. Det er derfor en svakhet.....

Det er derfor en svakhet ved meldingen at den ikke inneholder noen avklaring av disse ansvarsforholdene. Jeg registrer at også regjeringspartiene deler denne kritikken.

Det er derfor svært viktig at statsbudsjettet for 2014 endelig avklarer det statlige myndighetsansvaret for overvann, havnivåstigning og koordineringsfunksjonen på klimatilpasningsområdet. Det er også behov for å klargjøre ansvarsforhold for å sikre bebyggelse mot flom og skredfare.

Kommunene har i dag et generelt ansvar for å ta vare på innbyggerne, og ansvar for den lokale flom- og skredberedskapen. Ansvarsfordelingen mellom utbygger, kommune, fylkeskommune og stat knyttet til utbygging av ny bebyggelse og infrastruktur er klart definert i lovverket gjennom reglene for arealplanlegging og byggesaksbehandling – men det er altså ny bebyggelse.

Når det gjelder ansvaret for eksisterende bebyggelse, er det noe mer uklart. Jeg registrerer at det i meldingen står at departementet har startet arbeidet med å avklare det ansvaret kommunene har for flom- og skredforebygging ved eksisterende bebyggelse. Det er bra. Men jeg vil understreke at dette haster. Ikke minst haster det å få på plass klare ansvarsforhold når mennesker må flytte fra boligen sin fordi det ikke lenger er trygt å bo der på grunn av klimaendringene.

Høyre mener at kommunen må ta det økonomiske ansvaret – ut over det forsikringsselskapene dekker – for de utgifter boligeiere påføres som følge av at de må flytte fra boligen sin eller gjenoppbygge boligen på et annet sted på grunn av økt flom- og skredfare.

Vi trenger ny kunnskap om hvordan klimaendringer vil påvirke den enkelte kommune. Bevilgningene i de siste års statsbudsjett til flom- og skredforebygging dekker bare en brøkdel av behovet for kartlegging av faresoner for flom og skred i kommunene. Det er derfor behov for økt innsats på dette området de kommende årene.

Klimaendringene er her enten vi liker det eller ikke. Derfor må vi, samtidig som vi setter i verk tiltak for å redusere utslippene av klimagasser, tilpasse oss de endringene vi vet at kommer. Behandlingen av denne meldingen viser heldigvis bred enighet om dette.

Eirin Sund (A) [16:22:18]: Klimaendringene er blant de største utfordringene vi står overfor, ikke bare her til lands, men i verden. I likhet med alle partiene i komiteen, bortsett fra Fremskrittspartiet, mener jeg at klimaendringene de siste 150 årene ikke kan forklares uten at vi tar hensyn til menneskelige utslipp av klimagasser.

Arbeiderpartiet legger målene vi har forpliktet oss til i klimaforliket, til grunn for vår klimapolitikk, og vårt mål er at de globale utslippene av klimagasser begrenses, sånn at temperaturøkningen globalt ikke overstiger 2 grader.

Jeg mener at vi må føre en ambisiøs, nasjonal klimapolitikk. Jeg registrerer at Fremskrittspartiet ikke fant det naturlig å bli med resten av komiteen på den merknaden heller – det bare konstaterer jeg.

Isolert sett fører klimaendringene, selv på 2 grader, til store utfordringer for samfunnet, både globalt og lokalt. Akkurat hvor store endringer vi vil stå overfor, avhenger av hvor stor temperaturøkningen vil bli.

Det er sånn at selv om vi lykkes med klimapolitikken, vil temperaturen stige de neste hundre år, og klimaet vil endres. Det er derfor nødvendig å arbeide målrettet med klimatilpasning.

Klimaendringene vil føre til mer og hyppigere ekstremvær og andre klimafenomen som fører til økt risiko for personskade og skade og slitasje på infrastruktur og bygninger. I planlegging av f.eks. bygninger og veier må dette tas hensyn til.

I Stavanger, som ikke er så langt unna der jeg kommer fra, ble det nye kulturhuset bygd høyere enn det som var planlagt, på grunn av hensynet til springflo og framtidig havnivåstiging. Det var viktig å unngå at vannet – en eller annen gang i framtiden – skulle renne inn i den majestetiske foajeen.

E6 gjennom Gudbrandsdalen mellom Øyer og Tretten ble hevet med 36 cm etter flommen i 2011, og videre gjennom Ringeby og Otta ble veiene dimensjonert for 200-årsflommen pluss en sikkerhetsmargin på én meter.

Kunnskap er en forutsetning for effektiv klimatilpasning. Økt kunnskap om klimaendringene og effektene, i tillegg til hvordan vi som samfunn tilpasser oss endringene, blir viktig i det videre arbeidet.

Det er viktig at vi til enhver tid bygger tilpasningsarbeidet på best mulig tilgjengelig kunnskap om klimaendringene, og hvordan disse skal håndteres. Derfor er det også viktig at kunnskapsgrunnlaget for tilpasning til klimaendringene styrkes gjennom en mer aktiv overvåking av klimaendringene, en opptrapping av klimaforskningen, og utvikling av det nasjonale senteret for klimatjenester.

Klimaendringenes lokale karakter plasserer kommunene i en førstelinje i møte med klimaendringene. Større og mer intense nedbørsmengder setter store krav til overvannshåndtering i byene, på grunn av mange tette flater på veier og plasser.

Byutvikling i havneområder og fortetting gir også utfordringer, som saksordføreren var inne på. For at kommunene skal kunne utføre oppgavene sine på en måte som sikrer robuste og bærekraftige lokalsamfunn, er det nødvendig at hensynet til et endret klima blir en integrert del av det kommunale ansvarsområdet. Jeg er derfor glad for at regjeringen vil utarbeide en statlig planretningslinje for kommunenes og fylkeskommunenes arbeid med klimatilpasning i areal- og samfunnsplanleggingen.

Klimaendringene vil bli størst – og de vil merkes mest – i arktiske strøk. Derfor er Arktis et sentralt område både i klimapolitikken og i klimatilpasningen. Klimatilpasning i Arktis er et område som regjeringen må følge tett framover, særlig når det gjelder å styrke kunnskapsgrunnlaget om Arktis i klimasammenheng.

Per-Willy Amundsen (FrP) [16:26:38]: Det er viktig at samfunnet planlegger og agerer ut fra ekstreme hendelser. Derfor er jeg veldig glad for at det er en svært samlet komité som står bak de aller fleste merknadene i tilknytning til denne stortingsmeldingen. Det er rett og slett fordi vi som samfunn må ta høyde for at ekstremvær, som det omtales som – ekstremhendelser, ras, flom osv. – vil forekomme i fremtiden, på samme måte som det faktisk har foregått tidligere i vår historie. Det må vi ta høyde for i planlegging, i utforming av politikk, og i hvordan vi velger å innrette vår infrastruktur og våre ressurser. Som sagt: Jeg er glad for at en samlet komité står bak det prinsippet.

Men å koble dette opp mot de meste ekstreme, skal vi si, fremtidsscenariene – type ekstremvær og ekstremhendelser – som jeg oppfatter at enkelte i komiteen forsøker seg på, bl.a. siste taler, vil jeg advare sterkt imot. Grunnen til at jeg vil advare sterkt imot det, er fordi det forteller forskerne oss. Forskerne forteller oss at ekstremhendelser og ekstremvær ikke nødvendigvis kan kobles mot såkalte menneskeskapte klimaendringer, snarere tvert imot. Her mangler man kunnskap. I våre merknader viser vi til en rekke sånne uttalelser, også fra anerkjente – mainstream – klimaforskere.

I innstillingen refererer vi til at FNs klimapanel – og jeg synes det er litt underlig at komiteen ikke kan gå inn på den type merknader – kom med en spesialrapport i fjor, 2012, som i klartekst sier at ekstremhendelser de neste 20–30 årene vil være dominert av naturlige klimatiske variasjoner. Igjen: Det er ikke noe Fremskrittspartiet finner opp, eller som jeg spinner frem. Det er altså et faktum som FNs klimapanel legger til grunn. Det er underlig at man velger ikke å gå inn på den type refererte merknad som viser til forskning.

Det betyr ikke at vi som samfunn skal forberede oss på og planlegge ut fra at de verst tenkelige hendelsene kan skje, for det mener jeg vi alltid – uansett – må gjøre. Fremskrittspartiet følger også opp økonomisk, med bevilgninger, i revidert nasjonalbudsjett, hvor vi foreslår å bevilge 250 mill. kr til opprydning i infrastrukturskader etter flommen på Østlandet i mai.

Jeg hører enkelte representanter forsøker å knytte dette til forskning på et litt kreativt vis. Jeg synes det er underlig at man i stortingsmeldingen velger å basere seg på utdatert forskning. Når man refererer til havnivåstigning, velger man også å basere seg på gammel forskning – fra 2008, revidert i 2009 – som ikke i tilstrekkelig grad tar hensyn til landhevingen etter siste istid, og som dessuten totalt har sett bort fra gravitasjonseffekten dersom vi får stor ismelting på Grønland. Det er – hva skal jeg si – et litt dårlig forsøk på å fremstille ting som verre enn de er. Forskerne sier i dag – forskning anno 2013 – i klartekst at tvert om kan vi risikere at man i deler av landet, og da refererer man til Oslo, til Tromsø og til Trondheim, i slutten av dette århundret kan være i den situasjonen at man ikke har hatt havnivåstigning, men havnivåsenking. Det er faktiske forskningsresultater som ligger til grunn. Da må man være litt forsiktig med å overdrive virkningen av havnivåstigning.

Bare et apropos i debatten: Det er viktig at man er edruelig, det er viktig at man ikke overdriver – men man skal planlegge for det verste.

Lars Egeland (SV) [16:32:00]: De fleste av oss mener at vi står her og diskuterer konsekvensene av de menneskeskapte klimaendringene.

I 2006 kom den såkalte Stern-rapporten, der konklusjonen var at kostnadene ved en tilpasning til temperaturøkningen ville være mellom 5 pst. og 20 pst. av det globale bruttonasjonalproduktet, mens det ville koste 1 pst. å bremse de globale utslippene om det gjøres i tide. Den tida er nå i ferd med å renne ut. Utslippene av drivhusgasser som allerede er skjedd, er så store at vi neppe kan hindre en temperaturøkning opp mot to grader. For øyeblikket hevder mange at vi nå har utslipp som gir full fart mot fem–seks graders oppvarming. Samtidig har vi begrenset kunnskap om muligheten til og kostnaden ved å beskytte oss mot effektene av en slik temperaturøkning. Stern-rapportens konklusjon, at det er enklere og billigere å redusere utslipp enn å tilpasse oss konsekvensene av temperaturøkningen, står seg.

Så kan dette bli en diskusjon om Fremskrittspartiet, som ikke tror på menneskeskapte endringer. Jeg nevner regnestykket fra Stern-rapporten fordi vi har hatt noen debatter i dag hvor Fremskrittspartiet ikke har vært alene, men sammen med to andre store partier når det gjelder å kjempe for økt oljeutvinning, og dermed økte klimagassutslipp.

Regjeringa sier at den legger til grunn høye klimaframskrivninger når klimaendringene skal analyseres. Det er viktig å være føre var. Bygger du et dike, er investeringene totalt bortkastet om diket bare nesten er høyt nok til å stoppe flommen. Da vil jeg heller være sikker på at det diket er høyt nok, enn å si som Fremskrittspartiet, at man ikke skal overdrive.

Vi får mer ekstrem nedbør, flere og sterkere stormer, mer flom og mer skred. Steder som har vært trygge bosteder i hundrevis av år, vil bli ubeboelige. Den kompliserte infrastrukturen i vårt samfunn er sårbar når det gjelder elforsyning, teleteknologi, veier, vannforsyning og kloakk. En spesiell utfordring – som er nevnt av flere her – er overvann som følge av økt nedbør, eventuelt hevet havnivå eller stormflod. Avløpsnettet er ofte en av de største investeringene som kommunene har. Men det er oftest ikke dimensjonert for det vi kan vente oss framover. Derfor er det bra at regjeringa nå foreslår å sette ned et utvalg for å se på tiltak og rammevilkår for økte mengder overvann. Det er bra og nødvendig.

Hovedpunktene i meldingen er at vi trenger kunnskap om klimaendringene lokalt, og at alle har et ansvar for tilpasning. Det gjelder enkeltpersoner, bedrifter, kommuner, fylker og stat. Ikke minst må klimaendringene inn som en premiss for kommunal planlegging. Regjeringa har varslet at den vil legge fram en statlig planretningslinje for dette.

Det er viktig med miljøfaglig kompetanse i kommunene. Her er det klare utfordringer. En undersøkelse fra 2010 viser at 70 pst. av de miljøansvarlige i kommunene har deltidsstillinger eller bruker mindre enn 50 pst. av arbeidstiden på miljø saker, og at bare 60 pst. av kommunene har relevant kompetanse på forvaltning av biomangfold.

Klimaendringene skjer så raskt at mange arter ikke rekker å tilpasse seg, og vi risikerer et stort tap av biologisk mangfold. Naturen har allerede et tilpasningsunderskudd. For å få til robuste naturmiljøer er det viktig med store og sammenhengende verneområder, områder «som strekker seg fra fjord til fjell eller over flere vegetasjonssoner», og skogvernområder «som dekker flere vegetasjonssoner». Ikke minst har våtmarksområder og skog en stor betydning for klimatilpasning.

Vi har nylig hatt flom på Østlandet, med dramatiske følger for dem som ble rammet. Ingen kan si at dette er en flom som skyldtes klimaendringene, men det vi kan si, er at flommene som kom sjelden, kommer nå mye oftere, som følge av klimaendringene. At noen rammes av dette, er ikke den enkeltes ansvar, men kollektivets – alles – ansvar, som staten må ta, og er beredt på å ta sammen med forsikringsselskaper og kommuner.

Erling Sande (Sp) [16:36:51] (leiar i komiteen): Klimaet er i endring. Det fordrar politisk handling.

Stadig ny forskning gjev oss klart signal om at dei menneskeskapte klimagassutsleppa er opphavet til klimaendringane. Vi må derfor halde fram med ein offensiv klimapolitikk, både her i landet og internasjonalt.

Men uavhengig av om vi lukkast i den store klimadugnaden, må vi bu oss på dei klimaendringane som vi allereie ser teikn på. Meir nedbør gjer oss stadig meir utsette for flaum og skred. Temperaturen endrar seg, og dermed endrar naturen seg. Det er stor sjanse for at mange som sit her i denne salen, vil få oppleve å sjå eit isfritt Arktis, noko ingen menneske før har sett.

Klimaendringane utfordrar både artsmangfaldet og matproduksjonen. Det utfordrar infrastruktur og busetnad. Vi må tilpasse oss desse endringane. Vi har betre føresetnader enn mange andre land på kloden når det gjeld klimatilpassing, trass i at vi har ein krevjande geografi i dette landet. Vi har ressursar. Vi har kunnskap til å møte utfordringane, men det krev auka innsats når det gjeld både kartlegging, kunnskap og tiltak, slik regjeringa legg opp til.

Kommunane må ha god oversikt over arealet sitt og kva risikoar som eventuelt kan finnast i ulike område. Vatn- og avløp må vere riktig dimensjonert, og ein må vere budd på ekstremvêrtilfelle. Varmare klima vil kunne føre til forlengja vekstsesong for matproduksjonen. På den andre sida kan flaum, ras og store nedbørsmengder true areal som blir brukte til produksjon av mat, både her i landet og andre stader i verda.

At mattryggleik er ein del av den nasjonale beredskapen, er derfor særskild viktig. Vi ser auka fokusering på t.d. beredskapslager for korn, både her heime og internasjonalt. Å halde oppe og styrkje sjølvforsyningsgraden er etter Senterpartiets syn eit viktig klimatilpassingstiltak.

Drikkevatt er eit anna område som det er viktig å sikre, med tanke på klimaendringar. Alle er vi klar over kor sentralt tilgangen på reint vatn er for alle innbyggjarar.

Kommunane har ei særleg viktig rolle på dette området. Samtidig er det viktig at kommunar og stat spelar på lag i arbeidet med kunnskaps- og kapasitetshevinga. Planretningslinjene som regjeringa har varsla, er eit viktig steg i den retninga. Tilsvarande er det å setje ned eit utval for å ta føre seg handteringa av overvattensproblematikken. Det er viktig at det gode arbeidet regjeringa har gjort innanfor flaum- og skredførebygging, held fram og blir styrkt.

Eg klarer ikkje dy meg for å ha ein bitte liten visitt til Framstegspartiet: Denne meldinga er noko meir enn at ein førebur seg på ekstremvêrtilfelle i framtida, som vi har gjort fram til no. Dette er eit varsel om ein auka innsats – at vi bur oss på fleire ekstremvêrtilfelle, at vi bur oss på auka temperaturar og auka nedbør. Det er jo det denne meldinga

Det er jo det denne meldinga handlar om. Så eg håpar Framstegspartiet er klar over kva premissar som ligg til grunn når vi vedtek denne meldinga.

Så kan ein ha ulike syn på kva som fører til klimaendringane, slik Framstegspartiet og representanten Amundsen brukte ein del tid på her frå talarstolen. Eg let meg fascinere litt av at Framstegspartiet i denne saka har ein merknad som viser til FNs klimapanel, og frå denne talarstolen gjer eit stort poeng av å forsvare klimapanelet sine konklusjonar på dette eine punktet. Men hovudkonklusjonen til FNs klimapanel fornektar ein. For å bruke eit bilete: Det blir jo som å fokusere på enkeltvers i Den store boka, utan å tru på heilskapen.

Lat oss no glede oss over at vi i stor grad er samla om innstillinga i denne saka, og så får vi sjansen til å diskutere sjølve klimaproblematikken i neste sak, reknar eg med, og då reknar eg òg med at vi får nokre betraktningar frå dei partia som gjer mål av seg til å samarbeide med Framstegspartiet den komande perioden, om kvar politikken på dette området vil ligge.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [16:41:39]: Om jeg ikke akkurat skal svare på den utfordringen nå, vil jeg i alle fall si til representanten Sande at det han sa om Den store boka, var et bilde jeg skjønnte, og et bilde som jeg er helt enig i.

De fleste studier av mulige konsekvenser av klimaendringene tar utgangspunkt i at gjennomsnittstemperaturen på jorden vil øke med 2–3 grader mot slutten av dette århundret. Kapasiteten og muligheten til å tilpasse seg høyere temperaturstigninger, som 4–6 grader celsius, har vi begrenset kunnskap om.

Selv om man skulle få en internasjonal enighet om en ambisiøs politikk for å redusere utslipp av klimagasser, vil temperaturen fortsette å stige fram mot 2100. Det er derfor nødvendig å forberede samfunnet på forventede klimaeffekter som uansett vil komme.

Norge ligger utsatt til, med en langstrakt kyst og store høyfjellsområder som strekker seg inn i Arktis. Vær og klima påvirker nærmest alle deler av samfunnet og er en viktig del av hverdagen for de fleste. Det norske folk er derfor vant til å ta hensyn til været, og har gjennom århundrene tilpasset seg et skiftende klima.

Over det siste århundret har det blitt varmere i Norge, og nedbørsmengdene har økt med om lag 20 pst. Det er ventet at temperatur og nedbør i Norge vil fortsette å øke framover.

Klimatilpasning handler om å erkjenne at klimaet er i endring, forstå konsekvensene og iverksette tiltak for enten å hindre skade eller utnytte mulighetene klimaendringene kan innebære.

I Norge kan høyere temperatur føre til lengre vekstsesong, noe som i utgangspunktet er positivt med tanke på økt selvforsyning. På den andre siden kan økt nedbør, ras og flom bety tap av avlinger og dyrkbar jord, og således være en trussel mot matproduksjon og selvforsyningsgrad. Dette har vi sett eksempler på denne våren. Det er derfor viktig å ha økt beredskapsfokus på de følgene klimaendringene kan ha for den nasjonale matforsyningen. Arbeidet med å sikre matjord må fortsette, og vi må få økt fokus, både nasjonalt og internasjonalt, på nødvendige beredskapslagre for korn.

Nær sagt all infrastruktur er utsatt for klimaendringer. Sårbarhet i infrastruktur og bygninger har stor betydning for hvordan samfunnet berøres av klimaendringer.

Meldingen peker på at en felles utfordring for store deler av infrastrukturen og bygningsmassen er etterslep av vedlikehold. Klimaendringene vil forsterke behovet for vedlikehold og øke utfordringene knyttet til etterslep. Denne gjensidige avhengigheten og det store vedlikeholdsetterslepet forsterker sårbarheten for klimaendringer.

Kristelig Folkeparti har merket seg at regjeringen i meldingen ikke avklarer statlige ansvarsforhold for klimatilpasning. Det er ikke avklart hvem som skal være myndighet på sentrale områder som overvann og havnivåstigning, noe som er en klar svakhet med meldingen. I dag har minst åtte departement ansvar for ulike deler av arbeidet med naturfare og klimatilpasning. Mens NVE har et klart definert ansvar for forebygging og sikring mot elveflom og skred, er det ikke definert noe slikt ansvar for havnivåstigning og overvann. Manglende avklaring av det statlige koordineringsansvaret og fagansvaret bidrar til å vanskeliggjøre kommunenes tilpasningsarbeid. Derfor haster det med en avklaring av det statlige ansvaret for havnivåstigning og overvann.

Klimaendringene øker behovet for å satse på flom- og skredforebygging. Vi kan aldri sikre oss hundre prosent mot framtidige flom- og skredulykker, men styrket satsing på forebyggende tiltak kan redusere skadene og minske omfanget av nye flommer og skred.

I svar til komiteen varsler departementet at det skal foretas en helhetlig gjennomgang av naturskadelovens bestemmelser om sikring. Kristelig Folkeparti mener dette lovutvalget bør nedsettes umiddelbart, og at det blir et ekspertutvalg som kan utrede en helhetlig lovendring som klargjør kommunenes ansvar og boligeiernes rettigheter når det gjelder flom- og skredforebygging. I dag er det uklare rettstilstander, noe som har ført til en rekke rettssaker. Enkelte boligeiere vil i fremtiden måtte flytte fordi tomten blir uegnet og farlig som boligtomt på grunn av økt flom- og skredfare. Det er særlig viktig å klarlegge ansvar og rettigheter i slike saker.

Borghild Tenden (V) [16:46:11]: Klimaendringene observeres allerede. Det er et økende antall episoder med ekstremvær, og skadeomfanget og kostnadene ved naturskader øker markant – både globalt og nasjonalt. Norge er heldig stilt og har kompetanse og gode forutsetninger for å kunne tilpasse seg endringene, men også vi vil kunne erfare uventede konsekvenser og svært kritiske kombinasjoner av ulike ekstremere – ekstremere vi ikke har forutsett i dag. Samfunnet må derfor gjøres mer robust, for å kunne håndtere det uventede.

Beredskapen for ulike hendelser som flom og skred må åpenbart styrkes, men i arbeidet med tilpasning til klimaendringene må vi også forberede oss på langt mer alvorlige og eksistensielle utfordringer og konsekvenser som berører helt grunnleggende forhold, f.eks. kollaps i marine økosystem eller ekstreme uår som berører vår eller våre handelspartners evne til å produsere og tilby mat.

Klimaendringene virker som forsterker av eksisterende sårbarheter og øker vedlikeholdsetterslepet. Klimatilpasning er helt nødvendig. Det er ikke noe nederlag eller tegn på at vi gir opp klimakampen. Kutt i klimautslipp må alltid være det viktigste, men tilpasning er helt nødvendig for å sikre liv og helse og bevare miljø, verdier og infrastruktur. Klimatilpasning dreier seg om god natur- og ressursforvaltning og opprettholdelse av god kvalitet på infrastruktur, bygg og andre verdier. Det haster imidlertid med å komme i gang med tilpasningsarbeidet.

Kommunene vil spille en helt sentral rolle. Mangelen på ressurser i klimatilpasningsarbeidet og utydelig eller manglende helhetlig nasjonal strategi for klimatilpasning fører til ansvarspulverisering mellom ulike sektorer og mellom styringsnivå – stat, fylke og kommune – og mellom offentlig og privat ansvar. Det tilligger fortsatt eier å sørge for å vedlikeholde og sikre egen infrastruktur, bygg og eiendeler.

Fokuset må være på forebygging lokalt. Forebygging er samfunnsmessig lønnsomt, og det er lokalt tiltakene som må settes inn. Dette innebærer nødvendigvis ikke økte bevilgninger, men økt lokal kapasitet til gode kommuneplaner, plan- og byggesaksbehandling og ROS-analyser. Mange kommuner sliter med å følge opp dette.

Klimatilpasning endrer ikke på ansvarsforhold. Som i samfunnssikkerhetsarbeidet ellers er det basert på prinsippene om ansvar, nærhet og likhet. Det er de berørte og ansvarlige som selv må håndtere virkningene. Men det er viktig at staten bidrar ikke bare med bedre informasjon og kunnskap, men også bistår med faglig veiledning og en ordning/mekanisme for finansiering av klimatilpasningstiltak. Men regjeringen må tydeliggjøre roller og ansvar – også innen klimatilpasningsarbeidet.

Det er beklagelig at regjeringen ennå ikke har ryddet i sentrale statlige ansvarsforhold, som representanten Ropstad også var inne på. Ansvar for overvann bør legges til NVE, som allerede i dag har det statlige ansvaret for flom og skred. Utsettelsene og det vakuemet regjeringen nå har skapt, kan bli kostbart. Det er ingen unnskyldning for manglende tydeliggjøring av ansvar at det er satt ned et nytt lovutvalg for å se på overvann. Tvert imot ville det vært en fordel for lovarbeidet at ansvaret for saksfeltet hadde en tydelig forankring i et statlig fagorgan/etat.

Ansvar for overvann bør legges til NVE, til tross for olje- og energiministerens innsigelser og bekymring for at det blir for mye vann og for lite energi i Norges vassdrags- og energidirektorat, NVE.

Til slutt vil jeg ta opp Venstres forslag.

Presidenten: Representanten Borghild Tenden har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [16:50:46]: Klimapolitikken handlar først og fremst – og aller mest – om å kutte klimagassutslepp. I tillegg må vi tilpasse oss til dei klimaendringane som er her, her og no, og til dei som vil kome i framtida. Det er nødvendig fordi verda ikkje har lykkast med å kutte utsleppa av klimagassar.

Klimaendringane skjer så raskt at mange artar ikkje rekk å tilpasse seg til endringane. Ingen klimamodellar har med omfanget av tap av snø og is i Arktis dei siste åra. Endringane verkar inn på livet i Arktis, og med lenger vekstsesong kjem nye artar til. Med eit meir oppe Arktis må vi òg passe på at ny verksemd vert balansert opp mot omsynet til miljøet.

Ekstrem nedbør gjer stor skade. Nedbør over Noreg har auka med om lag 20 pst. dei siste 100 åra, og nedbøren kjem med større intensitet enn før. Vi må vere førebudde på at den utviklinga vil halde fram. Det vil verte varmare. Låglandet vil nokre år kunne verte snøfrie vinterstid i dette hundreåret.

Samfunnet må tilpasse seg til ein endra risiko for hendingar som flaum og ekstremvêr, så vel som til meir gradvise endringar i naturen som svekkjer miljøet og folk si helse.

Dei naturutsette næringane, som landbruk, fiskeri og turisme, vil få endra rammer. Det er viktig å fange opp breidda i utfordringane. Det er krevjande å skaffe kunnskap og halde oversikt over klimaendringane og kva dei betyr. Utfordringane må verte møtt med ein aktiv politikk.

Denne våren har vi nok ein gong vore vitne til dramatiske bilde av flaumøydeleggingar. Ein kan ikkje slå fast at ein slik flaum aleine kjem av menneskeskapte klimaendringar. Men risikoen for flaum som følgje av ekstrem nedbør kan auke. Vi kan få flaum på nye stader som følgje av eit endra vêrmønster. Det skaper utfordringar, og i meldinga gjer vi greie for korleis vi skal møte dei.

Klimatilpassing har over år vore ein prioritet på området. Kunnskapsutvikling har stått i fokus. Gjennom forskning, aktiv bruk av nettverka rundt kommunane og målretta informasjon og vegleiing har mange starta arbeidet med klimatilpassing.

Eg vil knyte nokre særlege kommentarar til spørsmålet om overvatn. Nedbør gir risiko for overfløyming, særleg i byane, der vatnet ikkje alltid finn naturlege avløp. Avløpsnett er ikkje dimensjonert for å handtere store mengder regnvatn. Gode tiltak kan minske risikoen for overvatn, flaum i byane og samtidig auke kvaliteten på bymiljøet. God handsaming av overvatn handlar om ansvar og rammer i norske kommunar, og famnar om fleire krevjande spørsmål.

Derfor vil vi opprette eit offentleg utgreiingsutval som skal vurdere det regelverket som gjeld i dag, og kome med eventuelle forslag til forbetringar av rammevilkåra for handsaminga i kommunane når det gjeld aukande mengder overvatn på grunn av eit klima i endring.

Ei vanleg levetid for bygningar er 78 år. I alle vedtak som har betydning langt fram i tid må ein tenkje på klimatilpassing. Når ein skal vurdere korleis klimaendringane kan verke, må ein vere føre var. Derfor legg regjeringa til grunn at ein skal ta utgangspunkt i høge klimaframskrivingar når konsekvensar for klimaendringane skal verte analyserte.

Kommunane har ansvar for planlegging. Klimaendringane er ein ny dimensjon som skal inn i planlegginga. Statlege styresmakter legg premissar. I arbeidet med meldinga har mange ønskt ei tydelegare føring, gjennom retningslinjer for arbeidet med klimatilpassing på ulike område i kommunane. For kommunale ansvarsområde og tenester som arealplanlegging, vatn og avløp og transport, er klimaet ein viktig faktor. Derfor har regjeringa vedteke at ein skal utarbeide ei statleg planretningslinje for kommunanes og fylkeskommunanes arbeid med klimatilpassing i areal- og samfunnsplanlegginga. Retningslinja skal verte innarbeidd i den eksisterande statlege planretningslinja for klima og energi.

Alle har eit ansvar for klimatilpassing. Det gjeld einskildpersonar, bedrifter, kommunar, fylke og stat. Staten skal ta ansvar på eige område og leggje til rette for at andre kan vareta sitt. Kunnskap og verkøy er stikkord. Derfor vil regjeringa at kunnskapsgrunlaget for tilpassing til klimaendringane vert styrkt gjennom ei meir aktiv overvaking, ei framleis opptrapping av klimaforskinga og ei utvikling av det nasjonale senteret for klimatenester.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per-Willy Amundsen (FrP) [16:55:22]: I stortingsmeldingen legger man til grunn det som åpenbart er foreldet forskning når det kommer til havnivåstigning. Vi vet, som et faktum, at havnivåstigningen ikke kommer til å bli så dramatisk – uansett fremtidsscenario – som man tidligere har operert med. Fra departementets side innrømmer man også at man har lagt til grunn forskning fra 2008, delvis justert fra 2009, istedenfor å ta hensyn til ny kunnskap. Den nye kunnskapen dreier seg om effektene av landheving etter siste istid, og også om landheving ikke minst på grunn av en effekt som det ikke er blitt regnet på i det hele tatt tidligere, men som har vært kjent kunnskap lenge, nemlig at gravitasjonen også har innvirkning på hvordan vannet fordeler seg på vår planet.

Hva er årsaken til at man velger å se bort fra ny viten? Er det fordi den ikke er så dramatisk som tidligere forskning tydet på?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [16:56:30]: Det stemmer at dei gjeldande tala er baserte på ein rapport som Bjerknessenteret fekk utarbeidd i 2009. Dei seinara åra er det publisert ei rekkje nye, både nasjonale og internasjonale, studiar om framtidig havnivåstiging, med litt ulike resultat. Eg kjenner til ein av dei – den frå Kartverket – som det spesielt er referert til i innstillinga.

Eg trur det nærmaste vi kan kome ein status som alle er einige om, vil vi få om ikkje lang tid, når IPCC legg fram sin neste hovudrapport, som vil gi ei oppsummering av den totale forskinga på dette området – og gi oss eit bilde av kvar vi står. Vi har referert ein av dei seinare autoritative kjeldene, men eg er heilt einig i at ei breiare oppdatering er nødvendig.

Då eg smilte, var det litt på grunn av den rørende omsorga representanten Amundsen hadde for at ikkje det aller siste på forskingsfeltet for klima var godt nok representert. Eg vil be han om å ta med seg den omsorga til alle framtidige klimadebattar.

Nikolai Astrup (H) [16:57:50]: Regjeringen har med denne meldingen levert en god beskrivelse av de utfordringene vi står overfor.

Dessverre gir den ikke mange av de svarene som er helt nødvendige, nemlig en avklaring av ansvarsforholdene mellom ulike direktorater, departementer og offentlig forvaltningsnivå. Men jeg skal ikke spørre om det.

Jeg skal spørre om det faktum at NVE har konkludert med at det er 120 kommuner som må prioriteres for faresonekartlegging for ulike skredtyper. Men med dagens bevilgninger har NVE vært i stand til å gjennomføre faresonekartlegging i to til fem kommuner i året. Mener statsråden at det er godt nok?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [16:58:40]: For det første meiner eg at denne meldinga avklarar viktige ansvarsforhold – varslar prosessar for å avklare andre som det er komplekst å finne ut av korleis vi skal handtere – og i tillegg gir nye verktøy for dei som skal jobbe med det ulike stader.

Eg vil understreke at det ikkje er eit felt der ein kan tenkje seg at ei myndigheit har ansvar. Det er eit felt som er prega av at alle må ha eit ansvar dersom det skal fungere, og det er ofte meir komplekst.

Så til det siste: Det er ingen tvil om at det er store utfordringar på det området. Bevilgningane til NVE sitt arbeid med flaum- og skredsikring og kartlegging er auka dei seinara åra, men det er behov for å styrkje det arbeidet, òg i det vidare – det er eg einig med representanten i.

Nikolai Astrup (H) [16:59:37]: Det er godt å høre at statsråden er enig med Høyre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet i at det er behov for å trappe opp bevilgningene til flom- og skredforebygging i de kommende årene – slik han akkurat sa – for regjeringens partiene sluttet seg ikke til den merknaden i innstillingen.

Så sier statsråden at denne meldingen svarer på de utfordringene som vi står overfor, og at det ikke er én myndighet som skal ha ansvaret. Jeg er helt enig i at det ikke er én myndighet som skal ha ansvar, men ansvaret må jo plasseres. Regjeringen sier jo her at man må komme tilbake til hvor det ansvaret skal plasseres. Men her legger man altså frem en stortingsmelding om klimatilpasning. Hvilken bedre anledning har man til nettopp å plassere ansvaret der det skal være, enn i denne stortingsmeldingen? De erfaringene vi har gjort oss nå med store flommer de siste årene, viser jo at det er behov for en rask avklaring av dette spørsmålet. Så spørsmålet er hvorfor man ikke har gjort dette tidligere.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [17:00:43]: Vi varsler at vi om kort tid skal komme tilbake til det koordinerende ansvaret, som i dag forebels har vært lagt til DSB. Det er fordi det er så ekstremt mange etatar og nivå involvert. Det er komplekst korleis vi skal få til ei best mogleg samordning av det, og kva for endeleg løysing vi vel. Men viktige spørsmål rundt samordning og korleis vi skal plassere ansvar elles, går langt utover det.

Når det gjeld korleis kommunane skal klare å handtere sitt planleggingsarbeid, varsler vi verktøy for nokre planretningslinjer og auka styrking på kunnskapssida.

Den problemstillinga som eg nok sjølv blei overraska over i arbeidet her, var kor lite merksemd det var på tyngda, nemleg på overvatn. Det er eit akutt behov for å gå gjennom eit komplekst lovverk og styrkje det. Så på ei rekkje område meiner vi at vi nettopp har klara opp. Så vil vi raskt komme tilbake med den endelege avklaringa av kor regjeringa meiner at koordineringsansvaret bør ligge i framtida.

Borghild Tenden (V) [17:01:48]: Venstre har fremmet noen forslag også i denne saken. Hensikten med forslagene er at vi mener at samfunnet må gjøres mer robust for å håndtere det uventede. Forslagene går i korthet på at vi ønsker å gi meransvar til NVE, DSB og Miljødirektoratet. Hvilke vurderinger gjør statsråden seg av disse forslagene?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [17:02:17]: Eg gjer den vurderinga at det peikast jo her på dei tre kanskje viktigaste underliggende etatane i det arbeidet – dei andre òg, men iallfall tre av dei aller, aller viktigaste.

Alle har betydelege ansvarsoppgåver innanfor dette feltet i dag. Men eg meiner at den største utfordringa no eigentleg ikkje er å tenkje kva for ein boks vi skal putte ting inn i, men korleis vi får dette grunnleggjande spørsmålet, som vil prege nesten all samfunnsplanlegging i det neste hundreåret, til å bli ein dagleg del av alle nivås arbeid. Det må prege plan- og bygningsetatar i alle norske kommunar, helsemyndigheitears arbeid og dei neste nasjonale transportplanane som leggjast framover. Ein kan gå gjennom nesten sektor for sektor. Korleis får ein kompetansen til å gjennomsyre alle? Det er kjerneutfordringa, ikkje akkurat kva for boksar ein skal putte ting i – sjølv om alle dei etatane sjølv sagt er veldig viktige.

Per-Willy Amundsen (FrP) [17:03:26]: I fjor kom IPCC med en rapport som het «Managing the Risks of Extreme Events and Disasters to Advance Climate Change Adaptation».

Det som er interessant med denne spesialrapporten, er at den klart og tydelig signaliserer at de neste 20–30 årene vil ekstremhendelser som følge av klimaendringer ha sin årsak og opprinnelse i naturlige klimatiske variasjoner. Dermed er det heller ikke noe grunnlag for å trekke de ekstremvariantene av fremtidige klimaendringer som man ofte gjør, og som jeg tror dessverre feilaktig preger debatten og kanskje skremmer folk mer enn man har godt av.

Ja, man skal planlegge for det verste, men man bør kanskje ha litt edruelighet i det hele. Er statsråden enig i det?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [17:04:30]: Eg er tilhengar av edruelighet, det kan eg seie.

Så er det freistande for meg å føreslå å inngå ein avtale med representanten Amundsen. Eg lovar å ta inn over meg den kunnskapen han tek med seg opp på Stortingets talarstol og spør meg om – i dette tilfellet kjende eg ikkje til den, i førre tilfellet, for ei kort veke sidan, kjende eg til den og lèt den prege meg – dersom han lovar å ta kunnskapen i den neste hovudrapporten til IPCC inn over seg når den kjem om få månader.

No nikka han, og eg vel å tolke det som om kan vere einig med meg om det som ein slags intensjonsavtale mellom oss.

Dag Terje Andersen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Det får ikke representanten anledning til å svare på, men det er sikkert riktig.

Flere har ikke bedt om ordet i sak nr. 8.

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fem forslag fra Borghild Tenden på vegne av Venstre.

Forslagene nr. 1–5 er omdelt i salen.

Det votes over forslagene nr. 1–5.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge det helhetlige ansvaret for overvann til NVE siden dette er nært knyttet til NVEs ansvarsområder flom og skred.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke NVEs arbeid med overvann, flom og skred, og sikre at NVE kan bistå kommuner og fylker i deres planlegging og arealdisponering for å hindre at det norske samfunn stadig bygger inn ny sårbarhet.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stadfeste og legge det statlige ansvaret for havnivåstigning til DSB som allerede har integrert dette i arbeidet med klimatilpasning.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stadfeste at sekretariatet for klimatilpasning opprettholdes i DSB og styrkes ytterligere. Klimatilpasning er et tverrsektorielt tema og ansvaret for å sikre samfunnsverdien liv og helse tilsier at dette må sees i sammenheng med samfunnssikkerhetsarbeidet.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke Miljødirektoratet i sitt arbeid med klimaendringenes virkning på marin økologi, forurensning og naturmangfold.»

V o t e r i n g:

Forslagene fra Venstre ble med 97 mot 1 stemme ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.26.02)

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 33 (2012–2013) – om klimatilpasning i Norge – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.